

ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ У ДИСТАНЦІЙНОМУ ФОРМАТІ ДИСЦИПЛІН ФАХОВОГО СПРЯМУВАННЯ

І. Р. Крупник

Херсонський державний університет, ikrupnik@ksu.ks.ua

Можливості віддаленої взаємодії в освітньому процесі були об'єктом досліджень і раніше, але важливість наукових вивчень в цьому напрямку значно зросла, спочатку через епідеміологічну ситуацію у всьому світі, а потім в зв'язку із повномасштабною війною. На теперішній час активно використовується змішаний формат у більшості регіонів країни, коли частина освітнього процесу активно реалізовується через застосунки для відеозв'язку: Zoom, Meet Now, Google Classroom, Google Meet, Microsoft Teams, Kahoot тощо. При цьому освітній процес у районах тимчасової окупації або у зоні бойових дій продовжує залишатись виключно дистанційним.

Поступово змістився і акцент застосування дистанційної взаємодії. Так ще декілька років тому, у «доковідний» та довоєнний періоди, дослідники, зокрема М. Долішній, В. Олійник, Н. Павлова, та інші у своїх наукових розвідках процесу дистанційного навчання, наголошували на його використанні як посилюючого ефективності компоненту очного навчання, тобто як елемент звичного освітнього процесу [4]. Як частину продуктивної самостійної роботи розглядали дистанційне навчання Я. Глинський, Д. Федасюк, В. Ряжська [2]. Дослідники вказували: така інноваційна форма у освіті надає нові можливості для презентації наочності та стимулювання інтересу до навчальних дисциплін. Відома українська вчена М. Смульсон обґрунтовує психологічні основи ефективності та комфортності дистанційного навчання [6]. Науковиця висвітлює теоретико-методологічні засади дистанційного навчання, розкриває специфіку психологічних механізмів та формування психологічної готовності до дистанційного навчання. Ґрунтовно розглядає його можливості та обмеження.

На теперішній час дистанційний формат стає не доповненням, а є наріжним каменем освітнього процесу в багатьох навчальних закладах країни. Проведено ряд досліджень, які вивчають психологічні потреби викладачів та здобувачів вищої освіти при роботі у дистанційному режимі. Дослідження розкривають можливості дистанційного навчання у формуванні освітніх компетенцій за різними професійними напрямками у ЗВО. Зазначимо лише деякі з них. Доведена велика педагогічна цінність навчання за допомогою застосунків у вивченні іноземних мов, зокрема у розвитку лексичних, граматичних навичок а також аудіювання. Високу ефективність показує дистанційна освіта у засвоєнні точних наук та природничих дисциплін [7]. Враховуючи швидке вдосконалення інформаційно-бібліотечних технологій дистанційна освіта майбутніх та вже дипломованих фахівців бібліотечної справи має гарні перспективи. Навіть з'явилися дослідження ефективності онлайн навчання у спеціальності, засвоєння якої в дистанційному форматі абсолютно не сприймалось усіма учасниками освітнього процесу. Мається на увазі медична сфера. Спочатку дистанційне навчання було запроваджене у сфері підвищення кваліфікації лікарів. А у подальшому для засвоєння навчального матеріалу майбутніми медиками. Виник успішний досвід впровадження викладання лекційного матеріалу та частково практичного, незважаючи на загальні та специфічні проблеми дистанційного оцінювання студентів-медиків. Зокрема вказані труднощі у отриманні студентами клінічних навичок у постановці діагнозу [5]. У той же час деякі дослідження вказують на негативні перспективи дистанційного навчання, зокрема у музичній освіті. Дистанційне навчання обмежує можливість отримання повноцінних компетенцій в грі на музичному інструменті та вокалі через обмежені технічні можливості, притаманні сучасним засобам зв'язку. Наприклад, неможливість тактильного контакту та затримка звукового та відеосигналу є критичними факторами [1].

Узагальнити вказане вище, можна результатами нашого власного дослідження, яке стосувалось ставлення здобувачів до дистанційної освіти. У нашій науковій розвідці висвітлена різниця у ставленні до дистанційного

навчання серед здобувачів різних освітньо-професійних програм. Особливості точних наук полегшують перехід на дистанційне навчання дисциплін, але водночас особливості предметів, пов'язаних із фізкультурою та спортом, можуть ускладнити засвоєння матеріалу. Слід також відзначити значну кількість негативних емоцій, які виникають при навчанні у дистанційному форматі. Ці емоції переважно пов'язані з труднощами навчання в онлайн-форматі, зокрема технічними проблемами. Навіть якщо загалом респонденти демонструють позитивний емоційний стан, він більше залежить від можливостей, які надає навчання вдома, ніж від самого процесу навчання. При цьому важливо відзначити, що категоричне відхилення чи абсолютне прийняття дистанційного навчання не є типовими для студентів вищих навчальних закладів [3].

Стосовно викладання дисциплін ОП Психологія. Слід зазначити що психологи-практики доволі активно використовують електронні застосунки під час консультування, проведення майстер-класів та семінарів та навіть соціально-психологічних тренінгів, незважаючи на те, що при їх реалізації у дистанційному форматі присутні деякі обмеження (наприклад, складність застосовувати деякі техніки, наприклад тілесних або «руханок»). Окрім цього, можна ще зазначити такі обмеження у використанні застосунків:

- відсутність взаємодії між учасниками;
- труднощі у координації дій;
- неможливість ефективного відстеження психологічного стану кожного учасника візуально;
- ускладнення в груповій взаємодії;
- труднощі в активізації як індивідуальної, так і групової роботи;

Враховуючи, що при викладанні психологічних дисциплін, важливу складову займають практичні та лабораторні роботи, вказані труднощі можна віднести і до навчального процесу. Так, освітні компоненти, у яких, значна частина навчальної діяльності відбувається через групову роботу, у якій важливо наявність постійного і іноді миттєвого зворотнього зв'язку з кожним здобувачем, потребують як високих технічних можливостей (зокрема, швидкість інтернету)

так і творчого, нестандартного підходу викладачів. Оскільки, наприклад, при поділі на підгрупи (у застосунку Zoom) викладач не має можливості відслідковувати хід вправи у кожній.

При цьому є і позитивні сторони при проведенні практичних занять з психологічних дисциплін. Так наприклад, інтровертованим особистостям, із завищеною тривожністю, низькою самооцінкою, іноді легше висловитись та бути більш відвертими саме у ситуації спілкування через екран монітору, а не віч-на-віч з іншими учасниками. До переваг можемо також віднести більш індивідуальний темп навчання, тобто можливість здобувачів, особливо при асинхронному навчанні керувати темпом засвоєння інформації та виконання завдань. Також, суто технічно, доволі легко при роботі онлайн, вирішується питання із наочністю, показом відео, тощо. Окрім того специфіка деяких освітніх компонент дозволяє викладачу будувати більш оптимально та ефективно навчальний процес. Наприклад, у освітній дисципліні “Психодіагностика”, є можливість висвітлити декілька методик на одному занятті та надати матеріали для подальшого самостійного опрацювання у асинхронному режимі. Таким чином здобувачі, ознайомлюються на одному занятті не з однією-двома методиками а з більшою кількістю, які можна використовувати у психодіагностичній роботі як окремо так і комплексно.

Отже, на теперішній час, стає зрозумілим: онлайн навчання окремо або у комплексі із офлайн (змішаний формат) зайняло важливе місце у сучасному освітньому процесі і має значні перспективи до подальшого застосування.

Література:

1. Бондаренко А. І. Дистанційна освіта музикантів-виконавців: проблеми та перспективи. *Імідж сучасного педагога*, 2023. №3(192), С. 69-72. [https://doi.org/10.33272/2522-9729-2020-3\(192\)-69-72](https://doi.org/10.33272/2522-9729-2020-3(192)-69-72)
2. Глинський Я.М., Федасюк Д.В., Ряжська В.А. Розроблення і використання електронних відеоресурсів навчального призначення. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2017. № 2. С. 67-78
3. Крупник І.Р., Бабатіна С.І., Крупник Г.А. Особливості ставлення здобувачів вищої освіти до дистанційного навчання. *Інформаційні технології і засоби навчання*, 2022, Том 91, №5. С. 98-112; DOI: 10.33407/itlt.v91i5.4853 ISSN: 2076-8184
4. Павлова Н.С., Музичук К.П, “Практика використання елементів дистанційного навчання у підготовці вчителів інформатики”, *Фізико-математична освіта*, 2018. № 1. с. 269-275.

5. Потяженко М., Соколюк Н., Люлька Н., “Дистанційна освіта на кафедрі внутрішніх хвороб та медицини невідкладних станів під час пандемії COVID-19”, *Актуальні проблеми сучасної медицини*, 2020. Т. 20, Вип. 4, с. 188-191.
6. Смульсон М.Л. Дистанційне навчання: психологічні засади: монографія: НАПН України, Ін-т психології ім. Г. С. Костюка. Київ, 2008. 242 с.
7. Соловйова Л., Шостак У., Болочан І. Дистанційна вища освіта в контексті процесів глобалізації та інформатизації. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені І.Франка*, 2021. Вип. 40. Том 3. С. 204-212.